

ROZMOWY O EUROPIE

Czy Europejska Unia Zdrowotna jest potrzebna?

Komisja
Europejska

THINKTANK

Publikacja została współfinansowana ze środków Komisji Europejskiej w ramach cyklu

„Rozmowy o Europie” i odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów.

Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za jej zawartość merytoryczną.

Ochrona zdrowia jest od dawna wskazywana przez Europejczyków jako główne wyzwanie dla UE i rządów krajowych. Pandemia spowodowała, że zdrowie stało się obszarem strategicznym i zaczęło nas integrować. Zdaliśmy sobie bowiem sprawę, że możemy skutecznie walczyć z megazagrożeniami tylko wtedy, gdy działamy wspólnie.

CZY EUROPEJSKA UNIA ZDROWOTNA JEST POTRZEBNA?

| ROZMOWY O EUROPIE

2

Jak wskazuje Eurobarometr, 38 proc. Europejczyków uważa ochronę zdrowia za zadanie nr 1 dla unijnych instytucji - ważniejsze niż poprawa sytuacji gospodarczej, walka ze zmianami klimatu, czy obniżanie bezrobocia. Jednocześnie, o większości spraw związanych z ochroną zdrowia decydują państwa członkowskie, pozostawiając unii jedynie kompetencje uzupełniające.¹

Pandemia pokazała, że warto wzmocnić koordynację działań wszystkich krajów UE w tym obszarze. W tym kierunku zmierzają rozmowy o stworzeniu Europejskiej Unii Zdrowotnej.

Europejska Unia Zdrowotna – co to jest?

Europejska Unia Zdrowotna została zapowiedziana przez przewodniczącą Komisji Europejskiej Ursulę von der Leyen w orędziu o stanie Unii we wrześniu 2020 roku.² W połowie listopada Komisja zaprezentowała pakiet wniosków legislacyjnych inaugurujących tę inicjatywę, zawierający **wytyczne co robić na wypadek poważnych transgranicznych zagrożeń dla zdrowia**. Dwa tygodnie później ogłoszono **strategię farmaceutyczną dla Europy** a następnie **europejski program walki z rakiem**. Jednym z elementów budowania Unii Zdrowotnej jest także **wzmocnienie dwóch unijnych agencji:**

- a) Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC)
- b) Europejskiej Agencji Leków (EMA).

¹ Standardowe badanie Eurobarometr Zima 2020–2021” (EB 94) zostało przeprowadzone osobiście i w drodze wywiadów internetowych w dniach od 12 lutego do 18 marca 2021 r. w 27 państwach członkowskich UE i w 12 krajach i terytoriach. Między 12 lutego a 11 marca 2021 r. w państwach członkowskich UE-27 przeprowadzono 27.409 wywiadów.

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_1655

CZY EUROPEJSKA UNIA ZDROWOTNA JEST POTRZEBNA?

| ROZMOWY O EUROPIE

3

Dzięki Europejskiej Unii Zdrowotnej 27 krajów UE będzie mogło nie tylko wspólnie reagować na następne kryzysy, ale także lepiej współpracować na stałe w zakresie obrotu lekami i sprzętem medycznym, badaniami i profilaktyką. Systemy ochrony zdrowia w poszczególnych krajach pozostaną różne, ale jednocześnie zostanie dopracowany podział kompetencji między instytucjami unijnymi a rządami krajowymi.

UNIA EUROPEJSKA I ZDROWIE - LEKCJA HISTORII

- Jednolity Akt Europejski (wszedł w życie 1 lipca 1987 r.) powołujący unijny rynek to pierwszy dokument Wspólnot Europejskich, który można odnieść do sektora zdrowia. Wprowadzenie swobody przemieszczania się pracowników dotyczy bowiem także personelu medycznego a swoboda przepływu towarów – polityki lekowej.
- Pierwszą definicję zdrowia publicznego zawiera Traktat z Maastricht (wszedł w życie 1 listopada 1993 r.).
- Traktat z Lizbony (wszedł w życie 1 grudnia 2009 r.) w art. 4 i 6 opisuje zakres kompetencji Unii Europejskiej w sektorze zdrowia. Część to tzw. „kompetencje dzielone” między UE a państwa członkowskie (np. bezpieczeństwo zdrowia publicznego) a część to „kompetencje uzupełniające” (np. ochrona zdrowia ludzkiego). Kwestie finansowania świadczeń czy organizacji całego systemu ochrony zdrowia są pozostawione rządowi krajowemu.
- Mimo że zdrowie jest obszarem, w którym Unia Europejska nie ma „kompetencji wyłącznych” czyli nie może stanowić prawa, dysponuje jednak wieloma uprawnieniami, które wpływają na kształt polityk zdrowotnych państw europejskich (np. uprawnienia wyłączne w zakresie polityki konkurencji, ochrony konsumenta czy polityki handlowej).

CZY EUROPEJSKA UNIA ZDROWOTNA JEST POTRZEBNA?

| ROZMOWY O EUROPIE

4

Słowo kluczowe – KOORDYNACJA

Pierwsza fala pandemii pokazała, że brak koordynacji działań państw członkowskich Unii Europejskiej prowadzi do chaosu i zwiększa problemy, m.in. na granicach, co uderza w inne obszary funkcjonowania UE takie jak przepływ osób, towarów i usług. Indywidualne decyzje rządów o wprowadzaniu restrykcji i zamykaniu gospodarek zastąpiono bardziej skoordynowanym podejściem, lepszą wymianą informacji, uzgodnieniami w zakresie instrumentów reagowania na kryzys. Zaczęto także koordynować dystrybucję deficytowych towarów (maseczki, respiratory) oraz podjęto decyzję o wspólnym zakupie szczepionek – aby mogły one trafić do wszystkich Europejczyków, bez względu na narodowość i różnice w systemach opieki zdrowotnej.

Europejska Unia Zdrowotna zakłada wprowadzenie stałych mechanizmów koordynacyjnych między państwami członkowskimi UE w następujących obszarach (obecny stan prac):³

- monitorowanie i minimalizowanie skutków niedoborów leków i wyrobów medycznych;
- doradztwo na temat leków;
- koordynowanie badań monitorujących skuteczność i bezpieczeństwo szczepionek;
- koordynowania badań klinicznych dotyczących leków;
- opracowywanie nowych leków na podstawie analizy sytuacji;
- śledzenie pojawiających się problemów biomedycznych;
- dostęp do leków i sprzętu medycznego w sytuacjach nadzwyczajnych;
- budowanie zdolności w zakresie znacznego zwiększenia produkcji w UE;
- zainicjowanie zamówień publicznych i dystrybucji medycznych środków zapobiegawczych w sytuacjach nadzwyczajnych, m.in. szczepionek.

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/fs_20_2079

CZY EUROPEJSKA UNIA ZDROWOTNA JEST POTRZEBNA?

| ROZMOWY O EUROPIE

5

Europejska Unia Zdrowotna zakłada wzmocnienie instytucji unijnych w dziedzinie nadzoru sanitarno-epidemiologicznego: monitorowanie, audyt i ewaluacja danych zbieranych od państw członkowskich w celu przygotowywania instrumentów szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych.

Poza kompetencjami UE

Europejska Unia Zdrowotna nie narusza kompetencji państw członkowskich zapisanych w traktatach. Zachęca do koordynacji działań na poziomie UE, ale nie ingeruje w kompetencje rządów (i samorządów), do których należy m.in.:

- organizacja systemu opieki zdrowotnej w poszczególnych krajach,
- organizacja pracy szpitali i publicznych punktów ochrony zdrowia,
- organizacja rynku usług zdrowotnych (zasady działania prywatnych placówek etc.),
- finansowanie świadczeń zdrowotnych dla obywateli,
- organizacja dostępności do tych świadczeń,
- edukacja kadr medycznych,
- warunki pracy i płacy kadr medycznych.

CZY EUROPEJSKA UNIA ZDROWOTNA JEST POTRZEBNA?

| ROZMOWY O EUROPIE

6

Tekst powstał na podstawie debaty online „[Czy Europejska Unia Zdrowotna jest potrzebna](#)” zorganizowanej przez Komisję Europejską Przedstawicielstwo w Polsce we współpracy z ośrodkiem THINKTANK, 29 kwietnia 2021 r. Gośćmi wydarzenia byli: **dr Andrzej Ryś** - dyrektor ds. systemów opieki zdrowotnej, produktów medycznych i innowacji, Dyrekcja Generalna ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności, **dr hab. Iwona Kowalska - Bobko**, Dyrektor Instytutu Zdrowia Publicznego, Kierownik Zakładu Polityki Zdrowotnej i Zarządzania Wydział Nauk o Zdrowiu, Collegium Medicum, Uniwersytet Jagielloński, **dr Roman Szelemej**, prezydent Miasta Wałbrzycha, doktor nauk medycznych.

